

Tverrfaglig samarbeid

Fylkesmannen i Rogaland:

Anders Kvalsheim Mygland, seniorrådgiver/jurist, Helse-, sosial, og barnevernsavdelinga

Hanne Sørli Ronæss, seniorrådgiver/jurist, Utdanning

Fylkesmannen i Rogaland

3. mar 2020

Plan for dagen

- Presisering av problemstillingen – rammer for samarbeid mellom tjenestene, hva hindrer dere i å samarbeide?
- Barnekonvensjonen
- Kort om skolens plikt etter opplæringsloven kap. 9 A
- Taushetsplikten for ulike profesjoner som arbeider med barn
- Unntakene fra taushetsplikten, særlig vekt på samtykke
- Opplysningsplikt til barneverntjenesten

Barnekonvensjonen

- Går foran norsk lov ved motstrid
- Norsk lov skal ved tvil tolkes slik at den er i samsvar med barnekonvensjonen
- Artikkel 3 – «Barnets beste»

Ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

Tatt inn i grunnloven § 104

Settes i sammenheng med barnets rett til å bli hørt.

Barnekonvensjonen

Elementer som skal tas i betraktning ved vurdering av barns beste:

- Barnets synspunkter (art.12)
- Barnets identitet (art.8)
- Bevaring av familiemiljøet og opprettholdelse av relasjoner (art.9)
- Omsorg, beskyttelse og sikkerhet for barnet (art 3 og 19)
- Sårbarhetssituasjon
- Barnets rett til helse (art.24)
- Barnets rett til utdanning (art.28)

Medvirkning

Foreldre og barns rett til å medvirke er helt sentralt for å få til godt samarbeid

Egne regler om medvirkning i alle de aktuelle loverkene

Barnevernloven § 1-6 og 1-7

Pasient- og brukerrettighetsloven § 3-1

Opplæringsloven § 5-4, §§9A-4 og 9A-8

Barnehageloven § 19b

Barneloven § 31

m.fl.

Utfordringer

- Gi barna rett hjelp til rett tid
- Barn og unge som trenger hjelp fra ulike tjenester samtidig eller i sammenheng
- Blir manglende samarbeid oppfattet som et hinder for god og samkjørt hjelp?
- Arbeide for å finne nye alternativer og felles løsninger

Rammer for samarbeid mellom tjenestene

- Plikt til å samarbeide
- Samarbeidsavtaler
- IP – individuell plan
- Pakkeforløp psykiske lidelser – barn og unge
- Ansvarsavklaring tidlig i prosessen
- Forståelse for hverandres lowerk og kompetanse
- Samarbeid må være forankret i ledelsen
- Tillit

Ansvar for å forebygge, avdekke og avværge vold og overgrep

Likelydende bestemmelse om ansvar for å forebygge, avdekke og avværge vold og seksuelle overgrep i tannhelsetjenesteloven, helse- og omsorgstjenesteloven og spesialisthelsetjenesteloven

- Opptrappingsplanen mot vold og overgrep

Kommunen skal ha særlig oppmerksomhet rettet mot at pasienter og brukere kan være utsatt for, eller kan stå i fare for å bli utsatt for, vold eller seksuelle overgrep. Kommunen skal legge til rette for at helse- og omsorgstjenesten blir i stand til å forebygge, avdekke og avværge vold og seksuelle overgrep. (Helse- og omsorgstjenesteloven § 3-3 a)

Ansvar for å forebygge, avdekke og avverge vold og overgrep

Virksomheten skal planlegges, gjennomføres, evalueres og korrigeres for å oppfylle ansvaret om å forebygge, avdekke og avverge vold og seksuelle overgrep

Dette innebærer eksempelvis:

- Sikre kompetanse blant de ansatte om hvordan man avdekker vold og overgrep
- Sikre god nok organisering av tjenestene, herunder nok ressurser og tid til å se, samt godt forankrede rutiner for avdekking og oppfølging – viktig med kommunale handlingsplaner
- Sikre gode rutiner knyttet til opplysningsplikten til barnevernet

Opplæringsloven § 15-8

*Skolen skal samarbeide med relevante **kommunale tenester** om **vurdering og oppfølging** av barn og unge med helsemessige, personlege, sosiale eller emosjonelle vanskar.*

*Når det er **nødvendig og forholdsmessig** for å vareta ansvaret etter første ledd, kan dei **samarbeidande tenestene** behandle personopplysningar, inkludert særlege kategoriar av personopplysningar og opplysningar om straffbare forhold.*

Opplæringsloven kap.9A

Gjelder i grunnskole, i videregående skole og på SFO

Retten til et trygt og godt skolemiljø – en individuell rett

Skolen skal jobbe systematisk og forebyggende

Skolen har en aktivitetsplikt og skal:

- *Følge med*
- *Gripe inn*
- *Varsle*
- *Undersøke*
- *Sette inn egnede tiltak*
- *Dokumentere*

Taushetsplikten må ivaretas

Opplæringsloven kap.9A

- Skjerpet aktivitetsplikt hvis en ansatt krenker en elev
- Håndhevingsordningen: Fylkesmannen håndhever skolens aktivitetsplikt i enkeltsaker
- Meldinger til Fylkesmannen viser at en del av sakene har andre aspekter: psykisk helse, lærings-/ adferdsvansker, bekymring for omsorg/ barnevern, manglende tilrettelegging for nedsatt funksjonsevne

Helsepersonell i skolen

- Grensegang mellom hva som er opplæring og hva som er ivaretagelse av elevens helse- og omsorgsbehov
- Forutsetter godt samarbeid
- Krever god kjennskap til hverandres ansvarsområder og regelverk
- Felles forståelse av barnets beste
- Taushetsplikt

Hva hindrer dere i å samarbeide?

- Kunnskap om hverandre?
- Tillit / trygghet / respekt?
- Forventning fra ledelsen om samarbeid?
- Organisering av tjenestene?
- BTI – hvordan kan det hjelpe tjenestene i praksis her?

Taushetsplikt – Hensyn bak

Hvorfor har vi taushetsplikt?

- Personvern - privatliv og integritet
- Tillitsforhold
- Korrekte og fullstendige opplysninger

De sentrale bestemmelsene om taushetsplikt

- Forvaltningsmessig taushetsplikt
- Yrkesmessig taushetsplikt, typisk helsepersonell
- Taushetsplikten og dens unntak, er rettet mot den enkelte yrkesutøver

Hvilke opplysninger er taushetsbelagte?

- Noens personlige forhold

Som personlige forhold regnes ikke fødested, fødselsdato og personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted, med mindre slike opplysninger røper et klientforhold eller andre forhold som må anses som personlige.

➤ Opplysninger det er vanlig å ville holde for seg selv.

- Opplysninger en som ansatt i forvaltningen får kjennskap til i forbindelse med tjenesten eller arbeidet

Hva innebærer taushetsplikten?

- Tie
- Hindre spredning av dokumenter eller notater på andre måter
- Ikke jukse med «anonymitet»

Særlig om tverrfaglige team

Et tverrfaglig team er ingen juridisk enhet med egne regler

Alle som er tilstede har selv ansvar for til enhver tid å ha gyldig lovgrunnlag for å utveksle opplysninger

➤ Forståelse av eget handlingsrom krever god kjennskap til reglene

Unntak fra taushetsplikten - Samtykke

- Det viktigste unntaket er **samtykke** fra den opplysningene gjelder, se for eksempel hpl. § 22, eller fvl. § 13 a nr. 1
- Hva er et gyldig samtykke?
 - frivillig, informert, muntlig/skriftlig, kan trekkes tilbake
 - samtykkekompetanse
 - avgrenset?
- Hvordan får vi samtykke?
- Hva gjør vi når vi ikke får det?

Unntak fra taushetsplikten

- Andre relevante unntak: fvl. § 13 b.
 - Bl.a. nr.5: nødvendig for å fremme avgiverorganets oppgaver
- Barnekonvensjonen om barnets beste?
- Ulike nødrettslige betraktninger som gir **rett** og **plikt** til unntak
- Opplysnings**plikt** i særlige tilfeller; mest praktisk her; til barneverntjenesten
- Viktig å dokumentere vurderingene!

Opplysningsplikten til barnevernet

- Barnevernloven § 6-4
- Korresponderende bestemmelser i en rekke særlover, bl.a:
 - Helsepersonelloven § 33
 - Barnehageloven § 22
 - Opplæringsloven § 15-3
- Helse- og omsorgstjenesteloven § 10-3 syvende ledd (ufødte barn)

Opplysningsplikt – fortsetter

Helsepersonelloven § 33

- «*yter helsehjelp*»
- «*skal*»
- «*grunn til å tro*»
- «*alvorlig omsorgssvikt*»
- «*vedvarende og alvorlige atferdsvansker*»

Opplysningsplikt – fortsetter

- Helsepersonelloven § 33, 1. ledd: Den som yter helsehjelp, skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenestens side.

Opplysningsplikt – fortsetter

Helsepersonelloven § 33, 2.ledd:

«Helsepersonell skal uten hinder av taushetsplikt etter § 21 melde fra til barneverntjenesten **uten ugrunnet opphold**

a) når det er **grunn til å tro** at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen **alvorlig omsorgs-svikt**,

b) når det er **grunn til å tro** at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kommer til undersøkelse eller behandling, eller at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpetrengende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring,

c) når et barn viser **alvorlige atferdsvansker** i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller en annen form for utpreget normløs atferd...»

Opplysningsplikt – fortsetter

- Hva skal faktisk til for at du har meldeplikt?
- «grunn til å tro» – det kreves ikke sikker viten, altså ikke visshet om. Men mer enn en vag mistanke
 - Ikke etterforskning, nok med begrunnet mistanke om at barnet lir overlast
- Plikten gjelder **enhver form for alvorlig omsorgssvikt**, både fysisk og psykisk omsorgssvikt (eksempel: manglende praktisk emosjonell omsorg, samspill, emosjonell neglekt, psykisk helse, mistanke om rusmisbruk, kroniske foreldrekonflikter)

Hva innebærer dette?

- På den ene siden; **passiv** opplysningsplikt etter anmodning fra barnevernstjenesten (dette er det enkleste)
 - Barnevernet pålegger å gi opplysninger etter barnevernloven § 6-4 andre ledd, med skriftlig henvisning til gjeldende lovregler
 - Barnevernet kan også be om opplysninger og kan vise til et samtykke

Hva innebærer dette? fortsetter

- På den andre siden; **aktiv** meldeplikt
- De alvorligste sakene
- Enhver form for alvorlig omsorgssvikt
- «grunn til å tro», ikke visshet, men mer enn en vag mistanke. Ikke etterforskning!

Særlig om opplysningsplikt for ufødte barn

Helsepersonell og barnevernets opplysningsplikt til kommunal helse- og omsorgstjeneste etter helsepersonelloven § 32 andre ledd og barnevernloven § 6-7 tredje ledd.

Opplysningsplikt for kommunal helse- og omsorgstjeneste etter **helse- og omsorgstjenesteloven § 10-3 syvende ledd**: Meldingen skal omfatte opplysninger om hvem kvinnen er, den vurdering av rusavhengighet og fare for skade på barnet som lå til grunn for vedtaket, forventet termin og hvilken institusjon kvinnen er tatt inn på.

Barnevernloven § 4-2 a: Ved melding fra kommunen om tilbakeholdelse av gravid rusmiddelavhengig etter helse- og omsorgstjenesteloven § 10-3 syvende ledd, kan barneverntjenesten åpne barnevernssak uten den gravides samtykke. Barneverntjenesten kan også gi råd og veiledning, tilby frivillige hjelpetiltak og vurdere behovet for å iverksette tiltak etter fødsel.

Det praktiske rundt opplysningsplikten

- Hva gjør vi før vi melder?
- Hvordan melder vi?
- Særlig om opplysninger vi får i private sfærer, eller «noe vi vet som vi egentlig ikke vet»

Avslutningsvis om opplysningsplikt

- Opplysningsplikten er en **personlig plikt** for den enkelte
- Opplysningsplikten gjelder uansett om andre også har opplysningsplikt
- Opplysningsplikten gjelder også om andre har meldt
- Opplysningsplikten er ikke oppfylt en gang for alle
- Opplysningsplikten gjelder uansett om det er barnets bosted eller samværshjem
- Egen bestemmelse i bvl. § 6-7 om tilbakemelding til melder

Sak fra Sivilombudsmannen – 3.9.2018

En skole mottok informasjon fra en elev om en hendelse i hjemmet som ga grunn til bekymring. Som en del av vurderingen av om barnevernet skulle varsles, informerte rektor helsesykepleier ved skolen om dette.

- Er taushetsplikten brutt?
- Hva skal til for at en slik informasjonsutveksling ikke utgjør et brudd på taushetsplikten?
- Er det «nødvendig» å ha en slik informasjonsutveksling?

Veiledere og informasjon

- Til barnets beste – samarbeid mellom barnehagen og barneverntjenesten
- Samarbeid mellom skole og barnevern
- Orientering om ikrafttredelse av endringer i bestemmelsene om opplysningsplikt til barnevernet – særlig om endringer i helsepersonelloven § 33 (brev fra Helsedepartementet)
- Barnevernet og taushetsplikten, opplysningsretten og opplysningsplikten (Q-24/2005 BLDs veileder)

Veiledere og informasjon

- Skolepersonalets opplysningsplikt til barneverntjenesten Udir-10-2012

<https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/samarbeid/>

- KS-veileder 2018 (Taushetsplikt og samhandling i kommunalt arbeid for barn – ungdom – familier)

<https://helse-fonna.no/barn-og-unges-helseteneste> (Helse Fonna sin konkretisering av samhandlingsforløp barn/unge opp mot pakkeforløpene)

Takk for oss!